

Kommunal planstrategi 2020- 2023

Vedtatt av Vardø bystyre
29.10.2020

Innhold

Innledning.....	2
Det kommunale plansystemet	3
Overordnede føringer	5
Evaluering av tidligere planstrategier og planarbeid.....	7
Utviklingstrekk og utfordringsbilde	9
Demografisk utvikling.....	9
Arbeid og næringsliv	11
Folkehelse.....	11
Oppvekst og utdanning	12
Kultur, idrett og friluftsliv	13
Areal og samferdsel	14
Miljø og klima	14
Kommunal økonomi og tjenesteyting.....	15
Planstrategi 2020-2023 - prioriteringer	16
Overordnede forventninger til planarbeidet i Vardø kommune	16
Planressurser	16
Revisjon av kommuneplan	17
Lovpålagte planer	18
Gjennomførte og pågående planprosesser.....	18
Nye planbehov.....	19
Ikke-prioriterte planbehov	20
Rullering av etablerte planer	20
Planbehovet og planstatus for Vardø kommune 2020-2023	21

Innledning

Kommunal planstrategi er et verktøy for kommunestyret for å drøfte og prioritere planoppgaver på overordnet nivå i kommunestyreperioden.

I plan- og bygningsloven § 10-1 stilles det krav til kommunene om å ha en kommunal planstrategi:

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Planstrategien er ikke formelt bindende for kommunen, men et verktøy for å styrke den politiske styringen av hvilke planoppgaver som bør prioriteres og gjennomføres i valgperioden. Planleggingen skal være behovsstyrt, og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

I bystyremøte 17.02.2020 fattet Vardø bystyre følgende vedtak:

Vardø kommune starter jobben med kommunalplanstrategi. Ny planstrategi skal være vedtatt av Vardø bystyre innen oktober 2020. Kommunal planstrategi skal legge vekt på at vi står overfor fem store utfordringer:

- *Å skape et bærekraftig velferdssamfunn*
- *Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning*
- *Å skape et sosialt bærekraftig samfunn*
- *Å skape et trygt samfunn for alle*
- *Å skape et lønnsomt og aktivt næringsliv gjennom blant annet en aktiv næringspolitikk og gode næringsstrategier.*

Hvert hovedutvalg oppnevner minst en representant, og ikke flere enn to, til arbeidet med kommunal planstrategi.

Til arbeidet med kommunal planstrategi velges også varaordføreren som leder av utvalget.

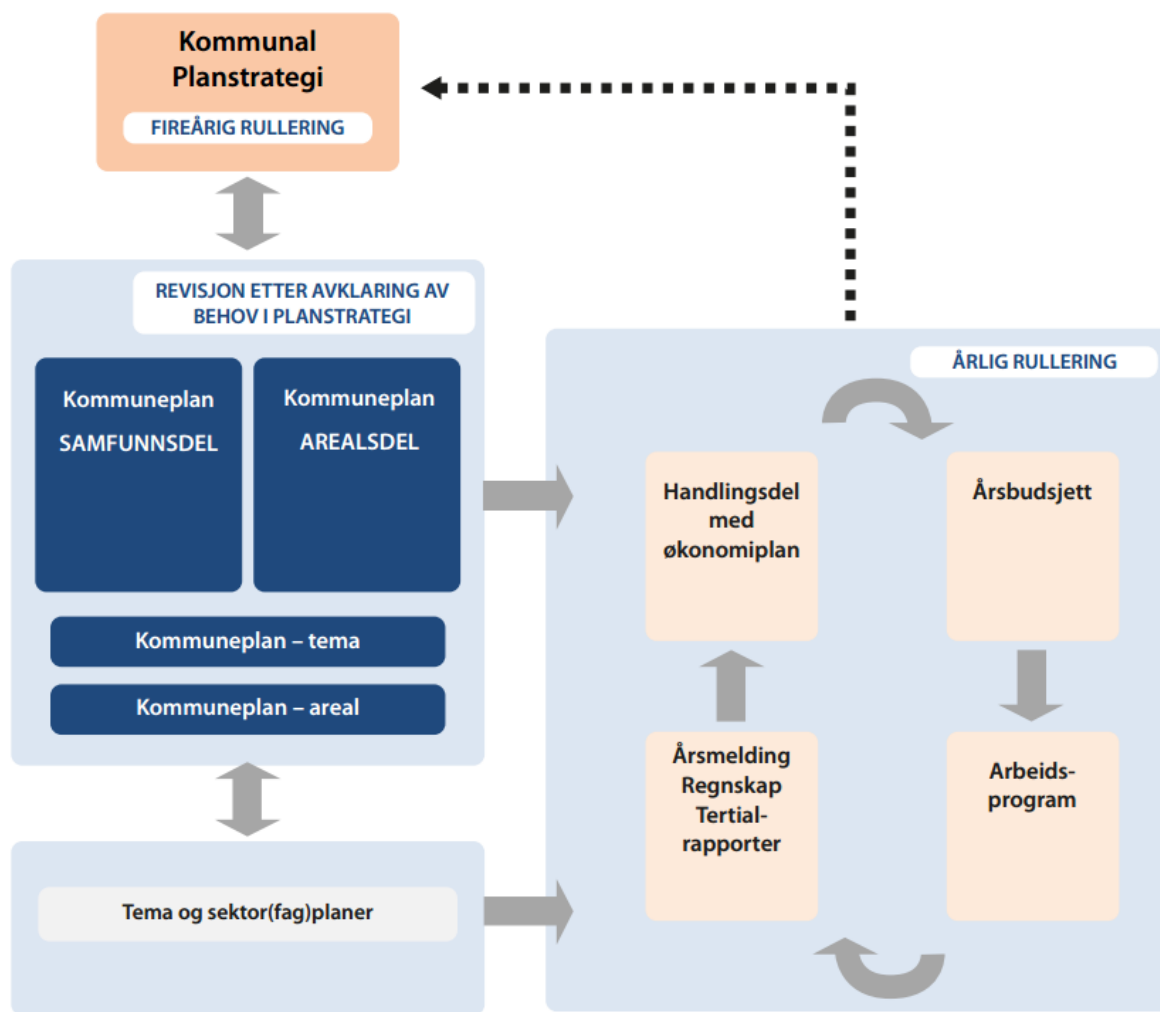
Arbeidsgruppen har bestått av følgende personer:

- Christine Nilssen (varaordfører og leder)
- Arne Borgersen (TNPK)
- Hans-Erik Wilhelmsen (TNPK)
- Tove Mette Lieng Antonsen (GOB)
- Bill-Ricky Iversen (POHS)
- Hermann Westlie (assisterende rådmann, sekretær)

Det kommunale plansystemet

Et plansystem er en oversikt over hvordan de ulike planene i kommunen henger sammen.

Det kommunale plansystemet med «årshjulet» og «fireårshjulet» er illustrert under. Kommunal planstrategi, kommuneplan og kommuneplanens handlingsdel med økonomiplanen utgjør ryggraden i plansystemet.

Figur 1: Kommunal planstrategi i det kommunale plansystemet. (Kilde: Miljøverndepartementet)

Når det er behov for å oppgradere eksisterende planer brukes begrepene «revidere» eller «rullere» en plan. I hovedtrekk kan forskjellen på dette defineres slik:

- Revidering: En revisjon vil å se på hele eller deler av planen, herunder mål og prioriteringer.
- Rulling: Planen oppdateres i henhold til dagens kunnskap og supplert innenfor eksisterende rammer. Rulling er normalt et mindre omfattende arbeid enn revidering.

Kommuneplan

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument, og består av en samfunnsdel og en arealdel. Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver.

Samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede plan med visjoner og mål for utviklingen av kommunen og samfunnet. Det øvrige planverket skal henge sammen med samfunnsdelen, og skal bidra til at visjonene og målene realiseres. Samfunnsdelen har en viktig rolle som verktøy for bedre og mer helhetlig planlegging for en bærekraftig samfunnsutvikling, strategisk styring, politisk styring og medvirkning.

Arealdel

Kommuneplanens arealdel viser sammenhengen mellom den ønskede fremtidige samfunnsutviklingen som fremkommer av samfunnsdelen, og kommunens arealbruk. Arealdelen er juridisk bindende og skal gi rammeverk for utbygging og vern for offentlige og private aktører. En samlet arealplan er nødvendig for å sikre en planmessig og forsvarlig arealutnytting, og for å beskytte arealene mot uoverveide arealinngrep og uhensiktsmessig bygge- og anleggsvirksomhet. En arealdel omfatter arealkart, bestemmelser og en planbeskrivelse med konsekvensutredning.

Kommunedelplan

Det kan lages kommunedelplaner for samfunnstema og for deler av kommunens arealer. Delplanene skal bidra til å konkretisere kommunens overordnede mål som er vedtatt gjennom kommuneplanens samfunnsdel. Denne plantypen kan benyttes dersom det er viktig å forankre og presisere innholdet i planen politisk, og å sikre en offentlig prosess. Kommunedelplaner skal behandles etter reglene i plan- og bygningsloven og skal revideres hvert fjerde år.

Temaplan

En temaplan utløser ikke samme formelle krav som en kommunedelplan. Planens innhold og målgruppe gir grunnlag for å vurdere behovet for og graden av medvirkning og prosess. Med fag- og temaplaner menes for eksempel hovedplan for vann og avløp, skolebruksplan eller rusmiddelpolitisk handlingsplan. Noen av disse planene er lovpålagte, andre velger kommunen å lage selv. Ikke alle trenger politisk behandling. Planen bør knyttes til de overordnede målene i kommuneplanens samfunnsdel.

Handlingsplan

Handlingsplaner er ikke planer som foreslås i planstrategien. En handlingsplan har som regel en kortere tidshorisont, er oftest forankret i en overordnet plan og dreier seg om gjennomføringen av denne. For å realisere planene gjennom handlingsplaner, må tiltakene ha dekning i kommunens økonomi. Handlingsplaner revideres årlig.

Overordnede føringer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

Dokumentet «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023» er utarbeidet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet og ble vedtatt 14.05.2019. Dokumentet inneholder totalt femtisevne separate forventninger innenfor følgende fire hovedtema:

- Planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling.
- Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet.
- Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling.
- Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve.

Regjeringen legger videre vekt på at vi har fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn.
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning.
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn.
- Å skape et trygt samfunn for alle.

Til forskjell fra tidligere versjoner av dokumenter, er det i inneværende periode et særlig fokus på at FNs bærekraftsmål skal legges til grunn i planleggingen.

FNs bærekraftsmål

Figur 2: FNs 17 bærekraftsmål. Kilde: FN-sambandet (www.fn.no).

FNs 17 bærekraftsmål er i regjeringens nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging nevnt som en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen. Også Fylkesmannen påpeker at målene må omtales og vurderes i planstrategien.

Bærekraftsmålene er i stor grad fokusert på hvordan man skal løse globale utfordringer, og derfor vil ikke alle målene være like relevante på lokalt nivå. Det er likevel nødvendig å starte jobben på lokalt nivå for å oppnå globale mål.

Vi vil trekke fram noen av målene som sammenfaller med utfordringene i kommunen og som bør vies noe mer fokus i den strategiske planleggingen i kommende kommunestyreperiode:

- 3 – God helse og livskvalitet
- 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- 11 – Bærekraftige byer og lokalsamfunn
- 14 – Livet i havet

Regional planstrategi

Innenfor det fylkeskommunale plansystemet oppfyller regional planstrategi en tilsvarende funksjon som kommunal planstrategi innenfor det kommunale plansystemet. Planoppgavene som inngår i den regionale planstrategien kan i mange tilfeller ha betydning for planleggingen som foregår i kommunene.

Regional planstrategi for Finnmark fylkeskommune i perioden 2016-2019 ble vedtatt i fylkestinget 08.06.2016.

Fra 01.01.2020 er Troms fylkeskommune og Finnmark kommune slått sammen til Troms og Finnmark fylkeskommune. Ny regional planstrategi for inneværende fylkestingsperiode forventes ferdigstilt og vedtatt i mars 2021.

Evaluering av tidligere planstrategier og planarbeid

Planstrategi 2013-2015

Kommunal planstrategi 2013-2015 ble vedtatt av bystyret 12.06.2014.

Bystyret la blant annet følgende utfordringer og behov til grunn for sine planprioriteringer:

- Behov for byggeklare boligtomter og utvikling av nye hytteområder
- Kulturminneplan
- Kartlegging av behov for kompetanse
- Fremming av bolyst og godt omdømme
- Kvalitetsplaner for skole, barnehage og kulturskole
- Næringsstrategi
- Stedsutviklingsplan for Kiberg
- Vedlikeholdsstrategi for bygninger og installasjoner
- Havneplan
- Energi- og klimaplan
- Rusmiddelpolitisk handlingsplan
- Plan for sosialhjelpsordningen
- Kartlegging av behov for omsorgsboliger mv.
- Strategi for legetjenesten og folkehelse

Det ble også uttalt at kommuneplanens samfunnsdel burde revideres i løpet av perioden. Det ble vist til at målsettingene innen temaene i gjeldende kommuneplan var av generell karakter og hadde i liten grad blitt videreutviklet og konkretisert i etterkant. Det forelå i liten grad handlingsprogrammer som synliggjør oppfølging av kommuneplanens målsettinger. Det var også særlig behov for å ha en mer strategisk og langsiktig tenking når det gjelder framtidige næringsarealer i Vardø sentrum, og man burde derfor også se på kommuneplanens arealdel.

Sett hen til at planstrategien ble vedtatt knappe 1 år før bystyreperioden var over, må den sies å være svært ambisiøs. Noen av planene ble imidlertid gjennomført i den påfølgende perioden, herunder utarbeidelse av kulturminneplan, næringsstrategi og kvalitetsplan for skole. Arbeidet med revidering av kommuneplan ble imidlertid ikke startet opp verken i denne perioden eller den påfølgende perioden.

Arbeidet med kommunal planstrategi 2016-2019

I møte 14.12.2016 vedtok bystyret at det skulle nedsettes en gruppe for utarbeiding av ny kommunal planstrategi 2017-2020. Gruppen skulle legge frem et forslag for bystyret innen 01.06.2017. Dette ble ikke gjort, og det ble ikke vedtatt noen planstrategi i denne perioden.

Evaluering av tidligere planarbeid i Vardø kommune

Det kan være flere grunner til at gjennomføringen av planarbeid ikke har gått som planlagt i de tidligere periodene. Hovedårsaken er sannsynligvis mangel på ressurser. Det er åpenbart at de fleste planene var tenkt utarbeidet i tillegg til den vanlige driften, uten ekstra tildeling av økonomiske midler eller personalressurser. I flere tilfeller har dette ført til at planarbeid har vært nedprioritert og utsatt. Dersom man skal legge siste gjeldende planstrategi bokstavelig til grunn, har man forespeilet at en rekke planer skulle gjennomføres på ett år. Dette er alt for kort tid til å kunne gjennomføre en god og omfattende prosess, i alle fall uten at ekstra ressurser settes inn. Videre har planstrategien ikke identifisert hvem som er ansvarlig for arbeidet med de ulike planene, eller forventet tidshorisont på arbeidet. Dette må karakteriseres som en svakhet ved tidligere planstrategi.

I den nye planstrategien er det lagt avgjørende vekt på nøkternhet og realisme med tanke på antall planer som skal utarbeides sett i forhold til tilgjengelige planressurser. Det tas blant annet sikte på å utarbeide en ny kommuneplan, som vil kreve betydelige ressurser og høy prioritet av kommunens administrasjon. I tillegg prioriteres lovpålagte planer og mindre planer som skal rulleres i henhold til vedtak.

Utviklingstrekk og utfordringsbilde

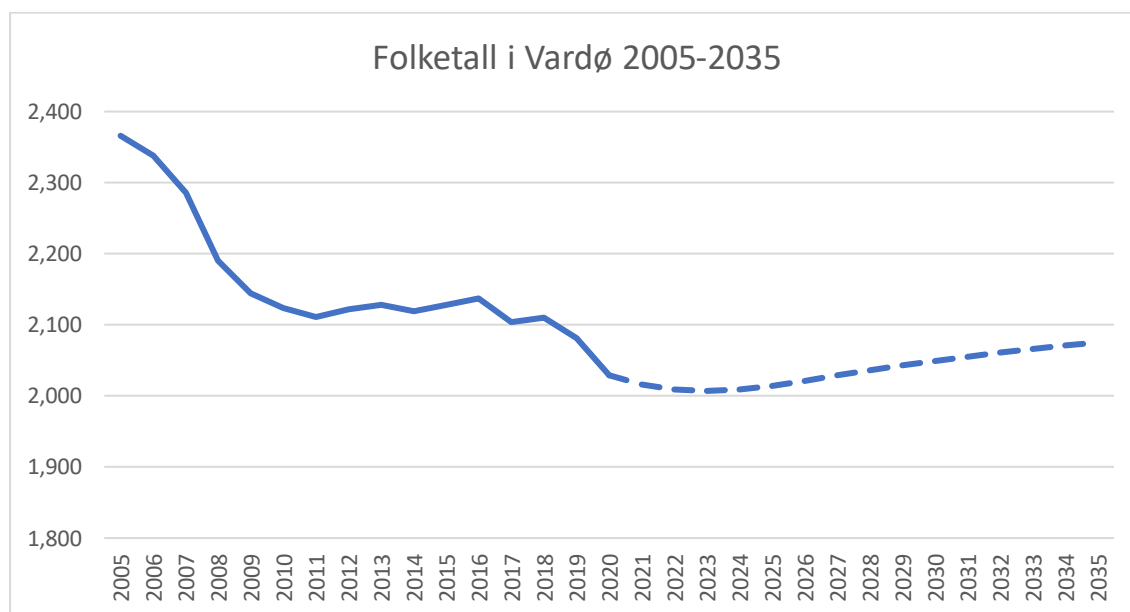
All planlegging skal være basert på et godt kunnskapsgrunnlag. Kommunal planstrategi er ikke en plan der man formulerer mål og strategier, men en arena for å skaffe oversikt over hovedtrekkene av utfordringer og muligheter i samfunnet, og på bakgrunn av dette prioritere mellom planoppgavene.

Utviklingstrekk og utfordringer gjenspeiles blant annet av befolkningssammensetning, levekår, folkehelse, næringsliv, sysselsetting, boligutvikling, miljø og infrastruktur. Noen viktige kilder og dokumenter i denne sammenhengen er:

- Statistisk sentralbyrås statistikkbank
- Regionale analyser fra Telemarksforskning
- Levekårsundersøkelse – «Levekår i Vardø 2014»
- Ungdataundersøkelser (2016 og 2018)
- Oppvekstprofil
- Folkehelseprofil
- Erfaringsbasert kunnskap

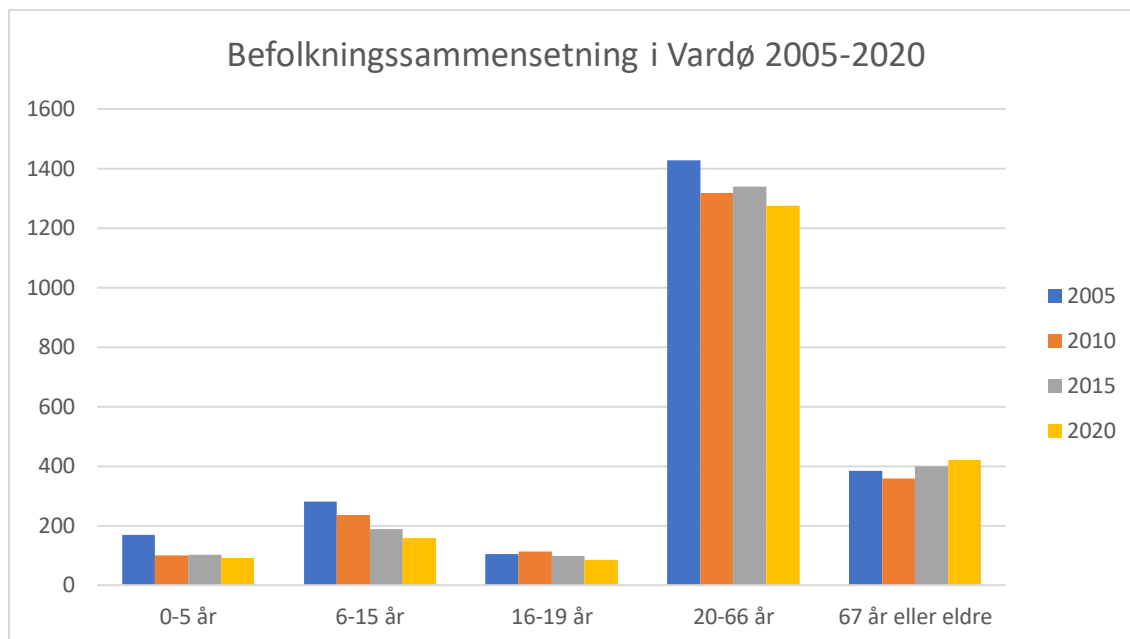
Demografisk utvikling

Vardø kommune hadde den 1. januar 2020 2029 innbyggere. Kommunen har gjennom flere år hatt fødselsunderskudd, ved at det fødes færre enn det dør.

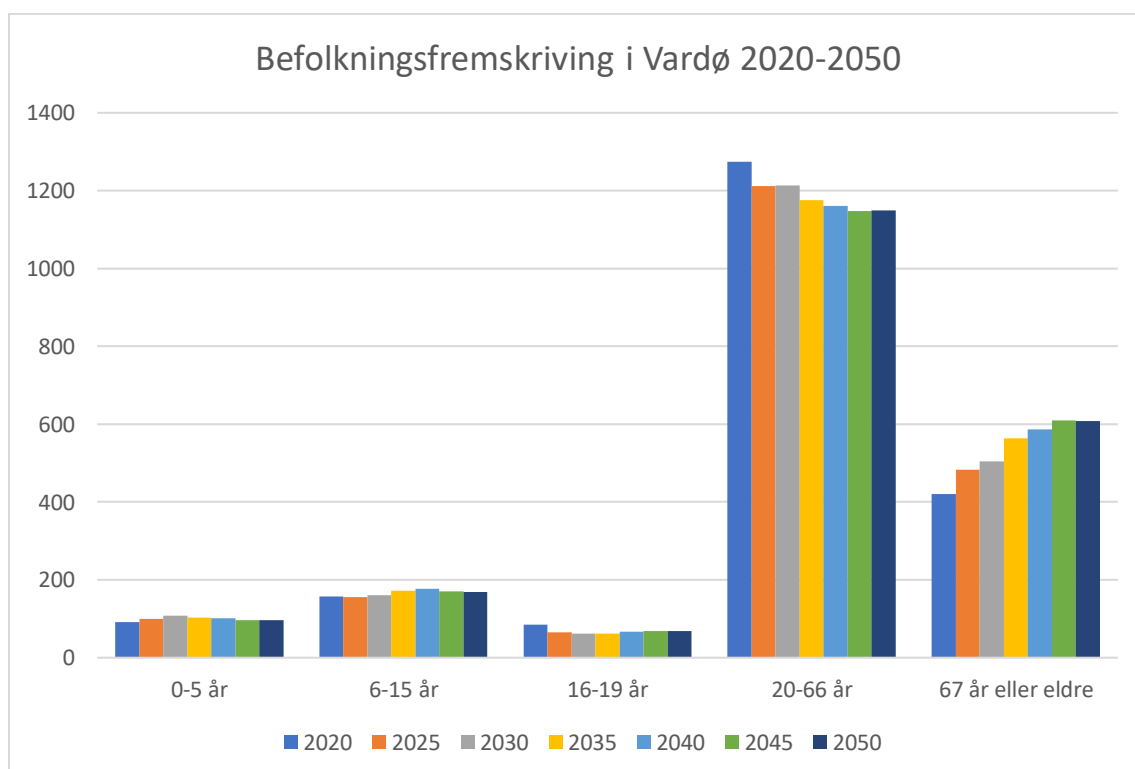
Figur 3: Befolkningsutvikling i Vardø kommune fra 2005 til 2020 (per 1. januar) og fremskrevet befolkning fra 2021-2035. Befolkningsfremskrivingen er etter hovedalternativet (MMMM). Kilde: SSB.

Kommunen hadde en betydelig nedgang i folketallet fra 2005 til 2011. Etter dette holdt folketallet seg relativt stabilt før det igjen har vært synkende folketall de siste par årene. Framskrivningen fra SSB antyder at befolkningen vil kunne holde seg nokså stabil og svakt økende frem mot 2035.

Figur 4: Aldersfordeling i Vardø kommune i årene 2005-2020 (per 1. januar). Kilde: SSB.

Hvis man ser på alderssammensetningen i befolkningen, ser man at den store hovedvekten av befolkningen i kommunen er i yrkesaktiv alder og eldre. Utviklingen i antall barn mellom 0-5 er bekymringsverdig. I årene 2005 til 2020 er antallet barn i denne aldersgruppen nær halvert. Den samme trenden gjelder i aldersgruppen 6-15 år.

Figur 5: Fremskrivning av aldersfordeling i Vardø kommune i årene 2020-2050. Befolkningsfremskrivingen er etter hovedalternativet (MMMM). Kilde: SSB.

Fremskrivingen mot 2050 kan tyde på at antallet barn og unge i kommunen vil kunne holde seg stabilt. Imidlertid ligger andelen av personer i yrkesaktiv alder an til å synke, mens andelen i pensjonsalder vil øke med opp mot 200 personer. Dersom utviklingen blir som forventet, vil det gi store konsekvenser for behovet for kommunale helse- og omsorgstjenester. Sannsynligvis vil kommunen få utfordringer med å rekruttere nok personell til å ivareta tjenestene. Selv om dette kun er en fremskriving, er det viktig å ta hensyn til den forventede utviklingen i forbindelse med den langsiktige planleggingen og kommunens overordnede planverk.

Arbeid og næringsliv

Per fjerde kvartal 2019 var det 964 sysselsatte personer bosatt i Vardø. Man kan merke seg at 128 personer pendlet fra Vardø til jobb i en annen kommune, mens 55 personer pendlet inn til jobb i kommunen.

Arbeidsledigheten har de siste fem årene holdt seg noenlunde stabil, mellom 4 og 6 prosent helt ledige per november det aktuelle året. Andelen er imidlertid høy sammenlignet med landet og fylket for øvrig.

De største næringene i kommunen er varehandel/hotell/restaurantdrift, offentlig administrasjon, helse- og sosialtjenester og fiskeri. Den største vekstnæringen de siste 20 årene har vært fiskeri, mens kommunen har mistet mange arbeidsplasser innen næringer som næringsmidler, handel, servering, finans og transport.

Antallet arbeidsplasser i offentlig sektor har holdt seg noenlunde stabilt de siste 20 årene, mens antallet private arbeidsplasser har blitt redusert med 40 % i samme tidsperiode. Per 2019 var det ansatt litt flere personer i offentlig sektor enn i privat sektor.

Strategisk næringsplan ble ferdigstilt i 2018, og videre oppfølging av denne vil kunne bidra til at det private næringslivet opplever en positiv utvikling. Kommune har satt et hovedmål om å få 50 nye arbeidsplasser innen 2023, og har identifisert tre satsningsområder som skal ha prioritet i kommunens næringsarbeid; fiskeri, reiseliv og akvisisjon (arbeid med å tiltrekke seg etableringer fra bedrifter utenfra).

Dersom kommunen skal være attraktiv er det også viktig at både publikum og næringslivet opplever moderne tjenester i kommunen. Kommunens ansatte forlanger også moderne hjelpemidler som setter dem i stand til å yte relevante tjenester. Vardø kommune har i de siste årene hatt stort fokus på digitalisering, og kommunen bør tilstrebe å fortsette digitaliseringen av kommunale tjenester.

Folkehelse

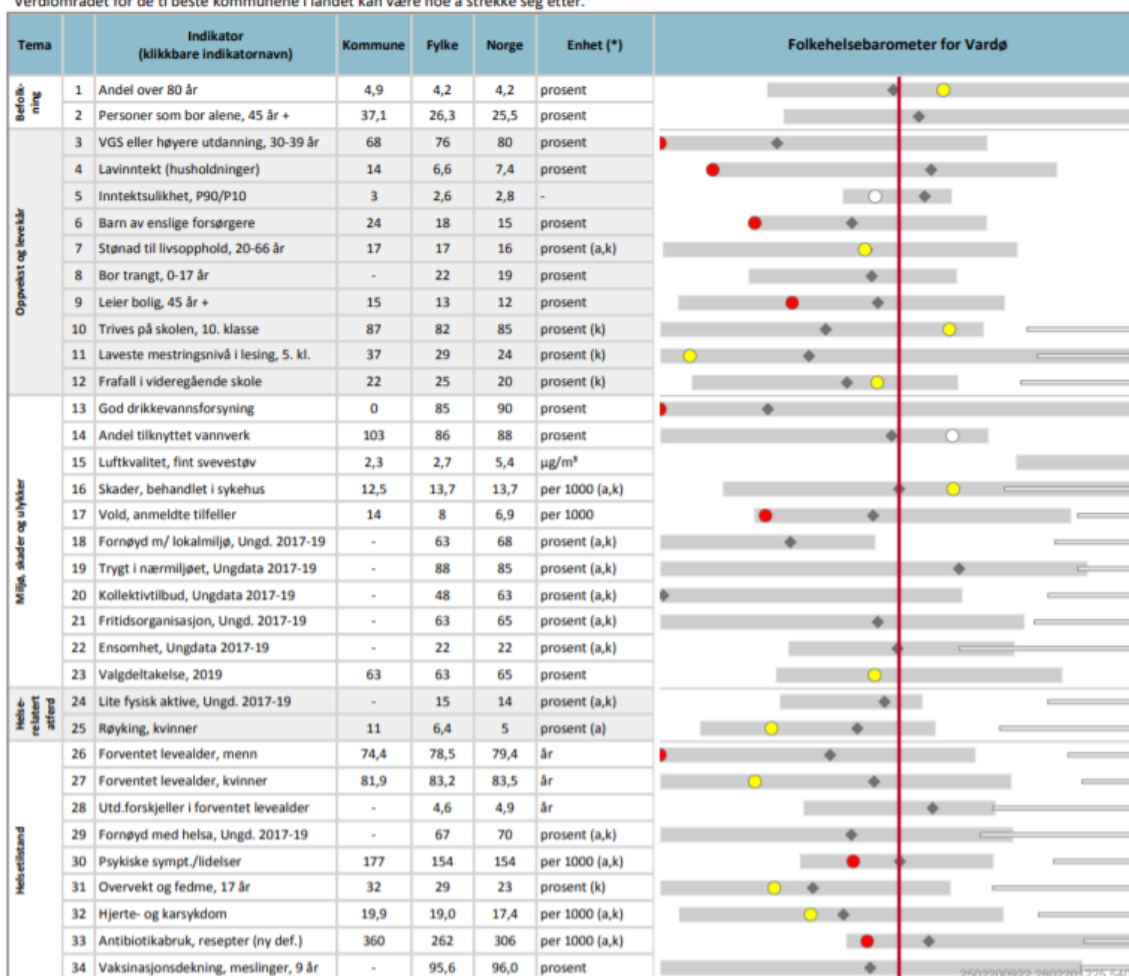
Vardø kommune leverer generelt dårlige resultater i levekårsundersøkelser. I forhold til resten av landet og fylket er livsstilsykdommer og psykiske lidelser mer utbredt. Antallet anmeldte tilfeller av vold og prosentandelen av lavinntektshusholdninger ligger på nær det dobbelte av landet og fylket for øvrig. Over 50 % av husholdningene er aleneboende.

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulike alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- ▬ Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▬ De ti beste kommunene i landet

Figur 6: Folkehelseprofil for Vardø 2020. Kilde: Folkehelseinstituttet.

Oppvekst og utdanning

Størstedelen av befolkningen i Vardø har videregående skole som høyeste fullførte utdanningsnivå, tett etterfulgt av grunnskolenivå. Andelen som har utdanning på høyskole- eller universitetsnivå er imidlertid økende. Dette kan blant annet skyldes at flere offentlige kompetansearbeidsplasser har blitt etablert i Vardø de siste 20 årene.

Vardø har én grunnskole. I skoleåret 2019/2020 hadde skolen 160 elever. Kommunen har en kommunal barnehage og en privat barnehage. I 2020 var det totalt 63 barn i begge barnehagene. Kommunen har full barnehagedekning og det er lite ledig kapasitet, dog er det ikke ventelister i barnehagen. Prognosene fremover tilsier at antallet barn i barnehage- og skolealder generelt vil synke i kommunen i årene fremover.

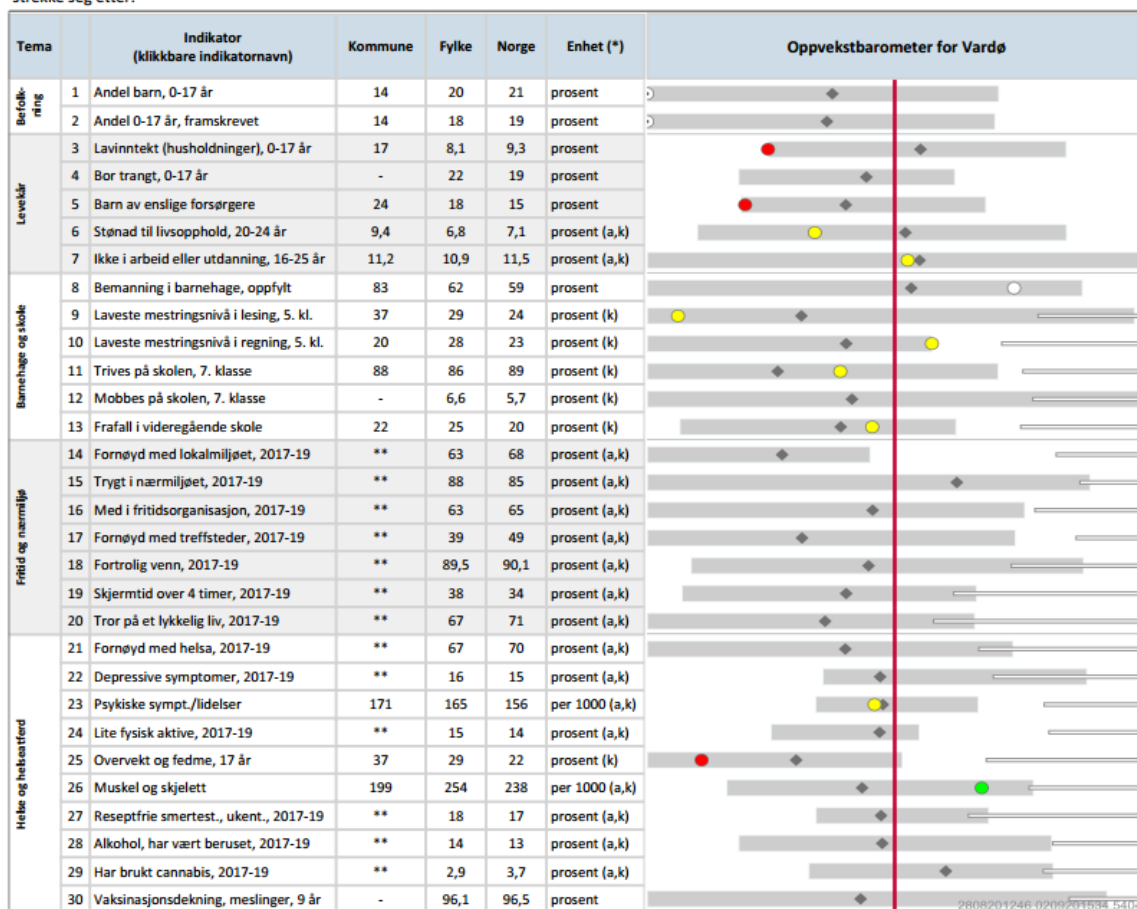
Vardø kommune scorer generelt godt på folkehelseindikatorer knyttet til oppvekst og utdanning. I 2019 leverte Vardø skole de beste resultatene i Finnmark, og lå med et snitt på 42,8 grunnskolepoeng over landssnittet. Det er også verdt å merke seg at frafallet i videregående skole er lavere i Vardø kommune enn i fylket for øvrig, og kommunen skiller seg ikke nevneverdig fra landet som helhet.

Oppvekstbarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenlignes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulike alders- og kjønnsammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I [Kommunehelsen statistikkbank](#) finnes flere indikatorer og utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en utfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▬ De ti beste kommunene i landet

Figur 7: Oppvekstprofil for Vardø 2020. Kilde: Folkehelseinstituttet.

Kultur, idrett og friluftsliv

Vardø kommune har et rikt og allsidig tilbud av lag og foreninger, og dugnadsånden står sterkt.

Kommunen har et mål om at det skal tilrettelegges for et allsidig idretts- og fritidstilbud til alle grupper i kommunen, men med særlig vekt på tiltak for barn, unge og funksjonshemmede.

Idrettsaktiviteter for barn og unge inkluderer blant annet håndball, bryting, taekwondo, svømming

og motocross. Tilbud som kino-/kultursal og bibliotek er samlokalisert i flerbrukshuset som er tilknyttet rådhuset. Ungdomsklubben har også tilhold her.

Frivilligsentralen er en viktig bidragsyter til brukerrelaterte aktiviteter for innbyggere i alle aldersgrupper. Fra 2020 kan en også låne friluftsutstyr fra egen utlånssentral.

Vardø er kjent for sitt kulturliv, og har aktive foreninger innenfor dans, sang og musikk. Det arrangeres tre årlige festivaler; Yukigassen, Pomorfestivalen og Blues i Vintermørket. Vardø har historisk et tett bånd med Russland gjennom pomorhandelen, og kommunen har mye kulturutveksling med sine naboer i øst.

Vardø kommune er medlem i Finnmark Friluftsråd.

Areal og samferdsel

Vardø kommune har et totalt areal på 600,61 km². Det er imidlertid kun 0,3 km² av arealet som er dekket av bygninger, og 0,93 km² er dekket av veier. Cirka 80 % av det ubebygde arealet er åpen fastmark. Rundt 88 % av arealene i kommunen er underlagt restriksjoner.

Per 2020 er det 1501 boliger og 390 fritidsboliger i kommunen. Flesteparten av innbyggerne, omtrent 1800 personer, bor på Vardøya, mens øvrig befolkning i hovedsak er bosatt i Kiberg. Øvrige bygder og grender i kommunen består i hovedsak av fritidsboliger og preges av få fastboende. Kommunens innbyggere bor derfor forholdsvis tett.

Det er knapphet på arealer for nye boligtomter og næringstomter på Vardøya. Svartnes på fastlandet er i hovedsak regulert til industriområde og hyttetomter. I Kiberg finnes det noen ledige boligtomter, men de fleste regulerte arealene er bebygde. Det er en generell utfordring med flere ubebodde boliger og næringsbygg i dårlig forfatning både i Vardø og i Kiberg.

Vardø har tre havner; Vardø havn (på øya), Svartnes havn (på fastlandet) og Kiberg havn. Vardø havn er anløpshavn for Hurtigruten, både i nordgående og sørgående retning.

Vardø lufthavn er lokalisert på Svartnes, med direkteruter til Vadsø og Kirkenes.

Miljø og klima

Vardø er den eneste byen i Norge som ligger i arktisk klimasone. Et arktisk klima innebærer at normaltemperaturen i den varmeste måneden i året ligger under 10 grader. I Vardø ligger gjennomsnittet på 9,2 grader i juli.

Hele ¾ av klimagassutslippene i kommunen knytter seg til sjøfart. Klimaprofilen for fremtidens klima i Finnmark tilsier at det er økt sannsynlighet for kraftig nedbør, regnflom, jord-, flom- og sørpeskred og stormflo, dersom de globale klimagassutslippene fortsetter i samme takt som de har gjort de siste tiårene. Klimaendringer vil påvirke næringslivet i Vardø, herunder fiskeriet som sysselsetter mange i kommunen.

Vardø kommune vedtok i 2012 en egen energi- og klimaplan. Planen skal være et underlag for alle beslutninger som involverer energibruk og klimaspørsmål i kommunen og angir en rekke mål og tiltak for reduksjon av kommunens klimagassutslipp.

Kommunal økonomi og tjenesteyting

Vardø kommune står overfor et økonomisk omstillingsbehov i årene fremover. Kommunen har befolkningsnedgang med fallende fødselstall som direkte påvirker inntektsrammen. Årsbudsjettet for 2020 ble vedtatt uten buffer og ved bruk av fond. Dette gjør Vardø kommune sårbar ovenfor endringer eller plutselige hendelser som kommunen må håndtere.

Etter Covid-19 pandemien og nedstengning av Norge 12.03.2020 har hverdagen vår blitt snudd på hodet. Virusets inngripen i menneskenes hverdag, har forandret livet dramatisk. Ikke siden 2. verdenskrig har landet vært i en større krise. Den økonomiske veksten landet har hatt frem til nå og oppbygging av den norske velferdsstaten kan vi i stor grad takke petroleumsressursene for. Det var gjennom oljeeventyret på 70-tallet at norsk økonomi virkelig skjøt fart. I dag ser vi hvordan oljefondet har bidratt til at Norge kan stimulere norsk økonomi gjennom ulike økonomiske krisepakker. Oljefondet gjør at Norge er i en særstilling i forhold til mange av våre naboland i Europa, som ikke har penger på bok og må ta opp lån.

Utviklingstrekkene for Vardø kommune vil i tiden fremover avhenge av en rekke ulike faktorer, både forutsigbare og ikke-forutsigbare. Den største utfordringen med pandemien er å kunne «leve med den» og få samfunnet rundt til å fungere. Større ulikhet og mer fattigdom både lokalt og globalt vil være vel så utfordrende i tiden fremover, og vil påvirke mange samfunnsaspekter.

Driften av kommunen fremover må både være bærekraftig og tilpasses utgifter og inntekter. Kommunens driftskostnader er allerede for høy. Dette er spesielt innenfor helse, omsorg og oppvekst. Det må gjøres strukturelle grep for å finne bedre løsninger innenfor nevnte områder og frigi ressurser til å jobbe med utviklingsarbeid for å kunne imøtekomme avvik i budsjetter og KOSTRA-tall. Dessverre kan handlingsrommet som etterstrebes for å snu driften i kommunen synes å være mindre akkurat i disse tider, men det er likevel viktig å starte jobben for å nå bærekraftsmålene lokalt og globalt.

Planstrategi 2020-2023 - prioriteringer

Overordnede forventninger til planarbeidet i Vardø kommune

For å få et enkelt og godt kommunalt plansystem må det være en sammenheng mellom kommunens ulike planer. Det må gå en rød tråd fra samfunnsdelen via fag- og temaplaner til handlingsdel med økonomiplan. For å få et godt planverk på plass, må følgende momenter ligge til grunn for alt planarbeid:

- Planene skal gi et godt grunnlag for politisk styring og administrativ oppfølging.
- Planene skal være realistiske med hensyn til forventet utvikling og tilgjengelige ressurser.
- FNs bærekraftsmål skal legges til grunn i all planlegging.
- Alle mål i planene skal være målbare.
- Tiltak skal være konkrete, ha en framdriftsplan og angi hvem som er ansvarlig for gjennomføring.
- Kommuneplanens samfunnsdel skal være direkte overførbar til økonomiplanen.
- Interkommunalt plansamarbeid bør vurderes der det er hensiktsmessig.

I tillegg må det forventes at nødvendige ressurser til planlegging vurderes og avsettes ved den årlige rulleringen av handlingsdel med økonomiplan.

Planressurser

Kommuneadministrasjonen har lite ressurser til overs ut over vanlig drift. Det legges derfor kun opp til revidering/utarbeidelse av de mest sentrale planene. Kommunen har imidlertid gode erfaringer med bruk av tverrfaglige ad-hoc-utvalg, eksempelvis ved utarbeidelse av strategisk næringsplan, reiselivsstrategi og kulturminneplan. Det kan derfor være aktuelt å opprette slike utvalg underveis i perioden for å få gjennomført planarbeid av mindre omfattende karakter. I de tilfeller hvor det er behov for å bruke eksterne konsulenter som besitter særskilt kompetanse, må det settes av eller søkes midler for å få gjennomført dette arbeidet. Dette kan for eksempel være aktuelt ved revidering av kommunens arealdel.

Planer som kommer med i kommunal planstrategi er overordnede planer som skal vedtas av kommunestyret og som har stor betydning for kommunens budsjett og økonomiplan. Dette betyr at oversikten over planer ikke viser et fullstendig bilde av planarbeid som skal gjøres i kommunen. I tillegg arbeides det med en rekke handlingsplaner, virksomhetsplaner, reglementer, osv.

Når det skal utarbeides nye planer må det vurderes om kommunen har ressurser til å lage selve planen, men det er kanskje enda viktigere å vurdere om det finnes tilstrekkelige ressurser til å følge opp planen med handlinger og tiltak i hele perioden planen skal gjelde for. Dette betyr at vedtak om utarbeidelse av nye planer i planstrategien får konsekvenser og vil legge beslag på personal- og økonomiske ressurser i mange år fram i tid.

Revisjon av kommuneplan

I henhold til plan- og bygningsloven § 10-1 skal kommunestyret gjennom behandlingen av kommunal planstrategi ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres. Kommuneplanen kan enten revideres delvis eller fullstendig. *Delvis revisjon* innebærer at samfunnsdelen eller arealdelen revideres. *Fullstendig revisjon* innebærer en revisjon av både samfunnsdelen og arealdelen.

Gjeldende samfunnsdel ble vedtatt av Vardø bystyre 31.10.2000 og løp fra 2000-2012. Visjonen var at «*Vardø kommune skal være et fremtidsorientert «kystens fyrårn» gjennom positiv tenking og skal bli første valg for bosetting i Finnmark*». Planen er nå inne i sin sjette kommunestyreperiode som kommunens overordnede styringsdokument for samfunnsplanlegging og arealdisponering.

Gjeldende arealdel ble vedtatt av Vardø bystyre 07.11.2001 og løp for perioden 2001-2010.

Det har lenge vært ønskelig å få på plass en oppdatert kommuneplan. Bystyret vedtok allerede i møte 12.06.2014 at arbeidet med ny kommuneplan skulle iverksettes ved ny valgperiode. Dette ble imidlertid ikke gjort.

Ettersom kommuneplanen har forblitt uendret over et så langt tidsrom, er det nå flere momenter som taler for en kommuneplanrevisjon. De viktigste årsakene er følgende:

- Det har skjedd en rekke endringer i relevante lovverk og tilhørende forskrifter, herunder plan- og bygningsloven og kommuneloven.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet et nytt sett nasjonale forventninger til planleggingen for perioden 2019-2023.
- Det er vedtatt en rekke planer og styringsdokument med føringer som bør vurderes innarbeidet i kommuneplanen. Dette gjelder både planer og styringsdokumenter som er utarbeidet av kommunen og fylkeskommunen.
- Det bør gjøres en ny vurdering av kommunens framtidige arealbehov med bakgrunn i de siste års lokale samfunnsutvikling.
- Det er behov for å utarbeide en moderne og oppdatert samfunnsdel som i sterkere grad oppfyller sin rolle som styringsdokument. Målsettingene innen temaene i gjeldende samfunnsdel er av generell karakter og har i liten grad blitt videreutviklet og konkretisert i etterkant. Det foreligger i liten grad handlingsprogrammer som synliggjør oppfølging av kommuneplanens målsettinger.
- Det er behov for å skape sterkere koblinger mellom kommuneplanens samfunnsdel og budsjett og økonomiplan.

For å styrke kommuneplanens funksjon som kommunens viktigste styringsverktøy, bør både samfunnsdelen og arealdelen oppdateres med hensyn til endringer og utvikling i lovverket, planverket samt Vardø kommune som samfunn og organisasjon.

Samfunnsdelen skal ta stilling til Vardøsamfunnets langsiktige utfordringer og overordnede målsettinger for samfunnsutviklingen. FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for planlagt samfunnsutvikling i Vardø. Kommunens overordnede planlegging innen klima- og miljøhensyn og klimatilpassing må integreres i kommuneplanens samfunnsdel. Universell utforming, et aldersvennlig samfunn, og hensynet til barn og unge skal også berøres. Mål og arealstrategi i samfunnsdelen legger føringer for arealdelen.

Det anbefales at det igangsettes en fullstendig revisjon av kommuneplanen i inneværende kommunestyreperiode. I kommuneplanarbeidet bør samfunnsdelen gis høy prioritet og om nødvendig ferdigstilles før arealdelen.

Lovpålagte planer

Helhetlig ROS-analyse og plan for kommunal kriseledelse

Vardø kommune har en helhetlig ROS-analyse, jf. sivilbeskyttelsesloven § 14. Analysen ble sist vedtatt av bystyret 13.06.2012, og oppdatert av rådmannen 29.09.2015. Flere forhold, herunder det sikkerhetspolitiske bildet, har endret seg siden siste oppdatering, og ROS-analysen bør derfor revideres.

Vardø kommune har en plan for kommunal kriseledelse, jf. forskrift om kommunal beredskapsplikt § 4. Planen for kommunal kriseledelse ble sist vedtatt av bystyre 31.01.2020, og skal i henhold til vedtak gjennomgå i løpet av januar hvert år. Hovedrevisjonen av planen følger valgperioden og skal tilpasses tidspunktet for revisjonen av kommunens ROS-analyse. I og med at planen nylig er revidert, bør det vurderes om det er nødvendig å revidere planen på ny når ny ROS-analyse foreligger, eller om det er tilstrekkelig å rullere planen.

Beredskapsplan for helse- og omsorgstjenesten

Etter helseberedskapsloven § 2-2 plikter kommunen å utarbeide en beredskapsplan for de helse- og omsorgstjenester eller sosialtjenester de skal sørge for et tilbud av eller er ansvarlige for. Kommunen skal også utarbeide beredskapsplan for sine oppgaver etter folkehelseloven kapittel 3.

Beredskapsplanen skal også omfatte tjenester som etter lov eller avtale tilbys av private virksomheter som en del av de respektive tjenester. Det skal videre i nødvendig utstrekning utarbeides delplaner for aktuelle institusjoner og tjenesteområder.

Vardø kommune har flere planer som inneholder elementer av det som skal inngå i en beredskapsplan for helse- og omsorgstjenester, men ingen helhetlig overordnet plan. Det anbefales derfor at man utarbeider en overordnet beredskapsplan for helse- og omsorgstjenesten. Det anbefales videre at følgende planer utgår og innarbeides i beredskapsplanen:

- Plan for helsemessig og sosial beredskap for Vardø kommune
- Plan for kriseteamet i Vardø kommune

Gjennomførte og pågående planprosesser

I planstrategi 2013-2015 ble det identifisert behov for en rekke planer og strategier i kommunen. Flere av disse har blitt gjennomført i perioden 2015-2019. Dette gjelder:

- Strategisk trafiksikkerhetsplan
- Strategisk næringsplan
- Kvalitetsplan for Vardø barnehage
- Kvalitetsplan for Vardø skole
- Plan for idretts- og friluftsliv
- Ruspolitisk handlingsplan

I tillegg pågår flere planprosesser som forventes å bli ferdigstilt i løpet av det neste året:

- Det er igangsatt arbeid med en interkommunal kystsoneplan for Varanger som utarbeides i samarbeid med Nesseby, Vadsø og Vardø kommune. Kystsoneplan for Varanger vil bli en arealplan for sjøområdene i Vardø og på den måten utfylle gjeldende arealplan. Planen vil vedtas som en kommunedelplan i hver av de fire deltagende kommunene. Kystsoneplan for Varanger er estimert ferdigstilt i løpet av 2021.
- Utkast til kulturminneplan for 2020-2030 er utarbeidet og har vært ute på høring i mai-juni 2020. Planen forventes ferdigstilt i løpet av 2020.
- Kompetanseplan for Vardø kommune ble bestilt av administrasjonsutvalget i 2019, og er forventet ferdigstilt ved årsskiftet 2020/2021.
- Vedlikeholdsplan for kommunale bygg ble bestilt av formannskapet i 2020, og er forventet ferdigstilt i løpet av 2020/2021.

For øvrig arbeides det med flere organisasjonsinterne planer, for eksempel lønnspolitisk plan og kompetanseplaner, men disse berøres ikke i kommunal planstrategi.

Nye planbehov

Havneplan

I 2019 engasjerte Vardø Havn KF Norconsult til å utarbeide en havneplan for perioden 2020-2030. Målet med planen var å utarbeide strategier for utviklingen av havneområdene for offshore, fiskeri, havbruk, turisme og beredskap, samt å være et innspill til arbeidet med ny nasjonal transportplan (NTP). Planen ble vedtatt av Vardø bystyre 15.06.2020.

Havneplanen er svært omfattende og ambisiøs. Det anbefales at det utarbeides en konkret handlingsplan med utspring i havneplanen som rulleres årlig. Handlingsplanen må ses i sammenheng med budsjett og økonomiplan for Vardø Havn.

Kommunedelplan for Kiberg

Vardø bystyre vedtok en stedsutviklingsplan for Kiberg i 2011. I bystyremøte 18.06.2018 vedtok bystyret at det skulle inngås samarbeid med Kiberg bygdelag for oppdatering av stedsutviklingsplanen med forslag på 5 prioriterte tiltak. Vedtaket har ikke blitt fulgt opp i ettertid.

Det er behov for å utarbeide en ny kommunedelplan for utvikling av Kiberg. Det legges til grunn at planarbeidet kan ta utgangspunkt i stedsutviklingsplanen fra 2011.

Energi- og klimaplan

Vardø bystyre vedtok en energi- og klimaplan i 2012. Planen omfattet seks konkrete mål for å redusere egen energibruk og bidra til reduksjon i klimautslippene.

Nye statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpassing ble lansert i 2018. Det er anbefalt at planer som behandler klima- og energispørsmål bør være strategisk innrettet, og bygge på grundige analyser av nåsituasjon. I bestemmelsene om revisjon av kommunale og regionale planstrategier fremkommer det at planer som behandler klima- og energispørsmål skal vurderes å revideres minst hvert fjerde år.

Energi- og klimaplanen er nå inne i sin fjerde periode, og bør revideres i inneværende periode.

Boligpolitisk handlingsplan

Vardø bystyre vedtok en boligsosial handlingsplan i 2004 for perioden 2004-2007. Den overordnede målsettingen med planen var å lage en samlet plan for kommunens arbeid for at unge og vanskeligstilte skal kunne etablere seg og bli boende i en bolig.

Det er behov for en helhetlig boligpolitikk i kommunen. Det bør derfor utarbeides en ny boligpolitisk handlingsplan. Det er naturlig å se planen i sammenheng med ny kommuneplan, både samfunnsdel og arealdel.

Reguleringsplaner

Det kan være hensiktsmessig å starte opp arbeidet med revidering av reguleringsplaner etter at ny kommuneplan er utarbeidet og vedtatt. Mange av reguleringsplanene i kommunen er svært gamle, og de eldste stammer fra 1940-tallet. Ny arealdel vil sannsynligvis medføre behov for omreguleringer.

Ikke-prioriterte planbehov

På bakgrunn av at det tas sikte på å gjennomføre en fullstendig revisjon av kommuneplanen, legges det til grunn at store ressurser vil bli bundet opp i dette arbeidet i store deler av bystyreperioden. Videre har vi prioritert å revidere kommunedelplaner for energi- og klima og for Kiberg. Det er derfor lite realistisk at det vil være rom for å etablere flere nye store planer, sett i forhold til tilgjengelige planressurser.

Nedenfor følger en rekke planer som vi ser at det kan være behov for, men som ikke kan prioriteres i inneværende periode:

- Kommunedelplan for oppvekst
- Kommunedelplan for helse og omsorg
- Kommunedelplan for kultur
- Folkehelseplan
- Kvalitetsplan for barnevernet
- Handlingsplan for forebygging og avdekking av seksuelle overgrep
- Handlingsplan for rus og psykisk helse
- Vedlikeholdsplan for kommunale veier

Dersom planstrategien skal revideres i løpet av perioden bør det vurderes om ett eller flere av de nevnte planområdene bør løftes opp og prioriteres.

Rullering av etablerte planer

Utover de nye prioriterte planene har kommunen flere etablerte planer som skal rulleres i henhold til vedtak. Dette gjelder planer som plan for kommunal kriseledelse, rusmiddelpolitisk handlingsplan og plan for idretts- og friluftsliv

Dette er planoppgaver som kommer i tillegg til de nye planoppgavene og prioriteringene som følger av planstrategien. De fleste etablerte planene er relativt nye og av et mindre omfang, og det legges derfor til grunn at rulleringen vil kreve lite ressurser og tidsbruk.

Planbehovet og planstatus for Vardø kommune 2020-2023

I tabellen under fremgår planbehov og forslag til planprioriteringer for bystyreperioden 2020-2023.

Den mørkeblå fargen betyr at planen skal etableres eller revideres, mens den lyseblå fargen betyr at planen skal rulleres.

Planarbeid i perioden						Planansvarlig
	Sist vedtatt	2020	2021	2022	2023	
Kommuneplan						
Kommuneplanens samfunnsdel	2000					Rådmann
Kommuneplanens arealdel	2001					Rådmann
Kommuneplanens handlingsdel med tilhørende økonomiplan	Årlig					Rådmann
Kommunedelplan						
Stedsutviklingsplan Kiberg	2011					TNPK
Energi- og klimaplan (2012-2020)	2012					TNPK
Plan for idretts- og friluftsliv (2019-2020)	2019					TNPK
Interkommunal kystsoneplan for Varanger	Ny					TNPK
Temaplan						
Boligsosial handlingsplan (2004-2007)	2004					TNPK
Plan for tilsyn av barnehager	2013					GOB
Helhetlig ROS-analyse	2015					Rådmann
Plan for kriseteamet	2015		Utgår			Kommuneoverlege
Kvalitetsplan for grunnskolen (2013-2015)	2015					GOB
Strategisk trafiksikkerhetsplan	2016					TNPK

Rusmiddelpolitisk handlingsplan (2016-2019)	2016					POHS
Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2016-2019)	2016					POHS
Sikkerhets og beredskapsplan vannforsyning	2018					TNPK
Strategisk næringsplan (2018-2023)	2018					TNPK
Plan for habilitering og rehabilitering	2018					POHS
Plan for helsemessig og sosial beredskap	2018		Utgår			POHS
Veteranplan for Vardø og Vadsø (2019-2023)	2019					FSK
Kvalitetsplan for Vardø barnehage (2019-2022)	2019					GOB
Reisemålsstrategi (2019-2026)	2020					TNPK
Plan for kommunal kriseledelse	2020					Rådmann
Havneplan (2020-2030)	2020					Havnestyret
Havneplanens handlingsdel	Ny/årlig					Havnestyret
Kulturminneplan	Ny					TNPK
Beredskapsplan for helse- og omsorgstjenesten	Ny					Rådmann
Vedlikeholdsplan for kommunale bygg	Ny					TNPK